

รายงานผลการดำเนินงานโครงการทำนุศิลปวัฒนธรรม
โครงการศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่นจากกลอนลำซิ่ง

หัวหน้าโครงการ

ดร.กนกวรรณ มะโนรมย์

ผู้ร่วมโครงการ

อาจารย์อินทรา ชาติธีร์

อาจารย์อนันตนา เมธานนท์

อาจารย์สิริวงษ์ หงษ์สุวรรณค์

ได้รับจัดสรรงบประมาณดำเนินโครงการจากงบประมาณแผ่นดิน

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2541

สารบัญ

	หน้า
ผลการศึกษาวัฒนธรรมจากกลอนลำซิ่ง โดยสังเขป	2
ก่อนจะเป็นลำซิ่ง	2
กลอนลำแบบต่างๆ	3
วัฒนธรรมที่สื่อจากกลอนลำซิ่ง	5
ภาคผนวก 1	
ภาคผนวก 2	
ภาคผนวก 3	

ผลการศึกษาวัฒนธรรมจากกลอนลำซิ่งโดยสังเขป

ก่อนจะเป็นลำซิ่ง

จากการศึกษาภาพรวมของกลอนลำจากลำกลอนถึงลำซิ่งปรากฏว่าความเจริญก้าวหน้าของหมอลำก็คงเหมือนกับความเจริญก้าวหน้าของสิ่งอื่นๆ เริ่มแรก คงเกิดจากผู้เฒ่าผู้แก่เล่านิทานนิทานที่นำมาเล่าเกี่ยวกับจารีตประเพณีและศีลธรรม โดยเรียก ลูกหลานให้มาชุมนุมกัน ที่แรกนั่งเล่า เมื่อลูกหลานมาฟังกันมากจะนั่งเล่าไม่เหมาะ ต้องยืนขึ้นเล่า เรื่องที่นำมาเล่าต้องเป็นเรื่องที่มีในวรรณคดี เช่น เรื่องกาทศย สินชัย เป็นต้น ผู้เล่าเพียงแต่เล่า ไม่ออกท่าออกทางก็ไม่สนุก ผู้เล่าจึงจำเป็นต้องยกไม้ยกมือแสดงท่าทางเป็น พระเอก นางเอก เป็นนักรบ เป็นต้น เพียงแต่เล่าอย่างเดียวไม่สนุก จึงจำเป็นต้องใช้สำเนียงสั้นยาว ใช้เสียงสูงต่ำ ประกอบ และหาเครื่องดนตรีประกอบ เช่น ซุง ขอ ปี่ แคน เพื่อให้เกิดความสนุกครึกครื้น ผู้แสดง มีเพียงแต่ผู้ชายอย่างเดียวดูไม่มีรสชาติเค็มมัน จึงจำเป็นต้องหา ผู้หญิงมาแสดงประกอบ เมื่อ ผู้หญิงมาแสดงประกอบจึงเป็นการลำแบบสมบูรณ์ เมื่อผู้หญิงเข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆ ก็ตามมา เช่น เรื่องเกี่ยวพาราสี เรื่องจากการมีหมอลำชายเพียงคนเดียวค่อยๆ พัฒนาต่อมาจนมีหมอลำฝ่ายหญิง มีเครื่อง ดนตรีประกอบจังหวะเพื่อความสนุกสนาน จนกระทั่งเพิ่มผู้แสดงให้มีจำนวนเท่ากับตัวละครที่มีในเรื่อง มีพระเอก นางเอก ตัวโกง ตัวตลก เสนา ครบถ้วน (ดูภาคผนวก 1) ซึ่งพอจะแบ่งยุคของวิวัฒนาการได้ดังนี้

ลำโบราณ เป็นการเล่านิทานของผู้เฒ่าผู้แก่ให้ลูกหลานฟัง ไม่มีท่าทาง และดนตรีประกอบ

ลำคู่หรือลำกลอน เป็นการลำที่มีหมอลำชายหญิงสองคนลำสลับกัน มีเครื่องดนตรีประกอบ คือ แคน การลำมีทั้งลำเรื่องนิทานโบราณคดีอีสาน เรียกว่า ลำเรื่องต่อกลอน ลำทวย (ทวย โจทย์) ปัญหา ซึ่งผู้ลำจะต้องมี ปฏิภาณไหวพริบที่ดี สามารถตอบได้ ยกเหตุผลมาหักล้างฝ่ายตรงข้ามได้ ต่อมามีการเพิ่มผู้ลำ ขึ้นอีกหนึ่งคน อาจเป็นชายหรือหญิง ก็ได้ การลำจะเปลี่ยนเป็นเรื่อง ชิงรัก หักสวาท ขาดชูขาดผัว เรียกว่า ลำซิ่งซู้

ลำหมู่ เป็นการลำที่มีผู้แสดงเพิ่มมากขึ้น จนเกือบจะครบตามจำนวนตัวละครที่มีในเรื่อง มีเครื่องดนตรีประกอบเพิ่มขึ้น เช่น พิณ (ซุง หรือ ซิ่ง) กลอง การลำจะมี 2 แนวทาง คือ ลำเวียง จะเป็นการลำแบบลำกลอน หมอลำแสดง เป็นตัวละครตามบทบาทในเรื่อง การดำเนินเรื่องค่อนข้างช้า แต่ก็ได้อรรถรสของละครพื้นบ้าน หมอลำได้ใช้พรสวรรค์ของตัวเองในการลำ ทั้งทางด้านเสียงร้อง ปฏิภาณไหวพริบ และความจำเป็นที่นิยมในหมู่ผู้สูงอายุ ต่อมาเมื่อคนตรีลูกทุ่งมีอิทธิพลมากขึ้นจึงเกิดวิวัฒนาการของลำหมู่อีกครั้งหนึ่ง กลายเป็น ลำเพลิน

ซึ่งจะมีจังหวะที่เร้าใจชวนให้สนุกสนาน ก่อนการลำเรื่องในช่วงหัวค่ำจะมีการนำเอารูปแบบของ วงดนตรีลูกทุ่งมาใช้เรียกคนดู กล่าวคือ จะมีนักร้อง- (หมอลำ) มาร้อง เพลงลูกทุ่งที่กำลังฮิตในขณะนั้น มีห้วงเครื่องเค้นประกอบ นำเอาเครื่องดนตรีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ เช่น กีตาร์ คีย์บอร์ด แจ๊กโซโฟโน ทรัมเป็ต และกลองชุด โดยนำมาผสมผสานเข้ากับเครื่องดนตรีเดิมได้แก่ พิณ แคน ทำให้ได้รสชาติของดนตรีที่แปลกออกไป ยุคนี้นับว่า หมอลำเฟื่องฟูมากที่สุด คณะหมอลำต่างๆ ส่วนใหญ่จะอยู่ในแถบจังหวัด ขอนแก่น มหาสารคาม อุบลราชธานี

ลำซิ่ง หลังจากทีหมอลำคู่และหมอลำเพลิน ค่อยๆ เสื่อมความนิยมลงไป อันเนื่องมาจากการก้าวเข้ามาของเทคโนโลยีวิทยุโทรทัศน์ ทำให้คนตรีสดริงเข้ามาแทรกในวิถีชีวิตของผู้คนอีสาน ความนิยมของการชมหมอลำ ค่อนข้างจะลดลงอย่างเห็นได้ชัด จนเกิดความวิตกกังวลกันมากในกลุ่มนักอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน แต่แล้วมนต์ขลังของหมอลำก็ได้กลับมาอีกครั้ง ด้วยรูปแบบที่สะท้อนวงการด้วยการแสดงที่เรียกว่า ลำซิ่ง ซึ่งเป็นวิวัฒนาการของลำคู่ (เพราะใช้หมอลำ 2-3 คน) ใช้เครื่องดนตรีสากลเข้าร่วมให้จังหวะเหมือนลำเพลิน มีหางเครื่องเหมือนดนตรีลูกทุ่ง กลอนลำสนุกสนานมีจังหวะอันเร้าใจ ทำให้ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว จนกระทั่งระบาคไปสู่การแสดงพื้นบ้านอื่นให้ต้องประยุกต์ปรับตัว เช่น เพลงโคราชกลายเป็นเพลงโคราชซิ่ง กัณฑ์มกัลกลายเป็นกัณฑ์มรีอก หนังสือปราโมทย์ (หนังสือลูกอีสาน) กลายเป็นปราโมทย์ซิ่ง ถึงกับมีการจัดประกวดแข่งขัน บันทึกเทปโทรทัศน์จำหน่ายกันอย่างแพร่หลาย จนถึงกับมีบางท่านถึงกับกล่าวว่า "หมอลำไม่มีวันตาย จากลมหายใจชาวอีสาน"

กลอนลำแบบต่างๆ

กลอนที่นำมาเสนอ ณ ที่นี้มีหลายกลอนที่มีคำหายากโลนจำนวนมาก บางท่านอาจจะเข้าใจยอมรับไม่ได้ก็ต้องกราบขออภัย เพราะผู้จัดทำมีเจตนาที่จะเผยแพร่ไว้เพื่อเป็นการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี มิได้มีเจตนาที่จะเสนอให้เป็นเรื่องลามกอนาจาร ต้องยอมรับอย่างหนึ่งว่า นี่คือวิถีชีวิตของคนอีสาน กลอนลำทั้งหลายทั้งปวงผู้ลามีเจตนาจะทำให้เกิดความสุขสนุกสนาน ดลกโปกฮาเป็นที่ตั้ง ท่านที่อยู่ในท้องถิ่นอื่นๆ ขอได้เข้าใจในเจตนาด้วยครับ สนใจในกลอนลำหัวข้อใดคลิกที่หัวข้อนั้นเพื่อเข้าชมได้ครับ

กลอนที่นำมาร้องมาลามีมากมายหลายอย่าง จนไม่สามารถจะกล่าวนับได้หมด แต่เมื่อรวบรวมลงแล้วจะมีอยู่สองประเภท คือ

กลอน คือคำกลอนที่สั้น ๆ ใช้สำหรับลำเวลาในงานเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น งานทำบุญบ้าน หรืองานสั้น ประจำปี เช่น งานบุญเดือนหก เป็นต้น กลอนสั้น มีดังต่อไปนี้

1. กลอนขึ้นลำ	2. กลอนลงลำ	3. กลอนลำหมัดคืน
4. กลอนโด้ง	5. กลอนตัง	6. กลอนต่ง
7. กลอนอักษรยี่	8. กลอนสอย	9. กลอนหนังสือเจียง
10. กลอนเคี้ยหรือผญา	11. ลำสี่พันดอน	12. ลำสั้น เรื่อง คิดเสนาห์

กลอน คือกลอนสำหรับใช้ลำในงานการกุศล งานมหรสพต่าง ๆ กลอนยาวนี้ใช้เวลาลำ เป็นชั่วโมงบ้าง ครึ่งชั่วโมงบ้าง หรือแล้วแต่กรณี ถ้าลำคนเดียวเช่น ลำพื้น หรือ ลำเรื่อง ต้องใช้เวลาลำเป็นวัน ๆ คืน ๆ ทั้งนี้แล้วแต่เรื่องที่จะลำสั้นหรือยาวแค่ไหน แบ่งออกเป็นหลายชนิดดังนี้

1. กลอนประวัติศาสตร์	2. กลอนลำพื้นหรือลำเรื่อง	3. กลอนแข็ง
4. กลอนด้อง	5. กลอนพอะ	6. กลอนล่องของ
7. กลอนเว้าสาว	8. กลอนพ็อนแบบต่างๆ	

การนำกลอนลำมาพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นที่รับรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตคนอีสาน ได้อย่างกว้างขวาง เกิดจากความสามารถของศิลปินพื้นบ้านอีสานทั้งนั้นนั้น นับตั้งแต่ หมอลำทองมาก จันทะลือ (ฉายาหมอลำอุทา) หมอลำคน ดาเหลา (ฉายา เคนสุด) หมอลำจิวรรณ พันธุ หมอลำบุญเพ็ง เป็นต้น (ดูรูปในภาคผนวก 2)

เมื่อเป็นลำซิ่ง

กลอนลำซิ่งนั้นเป็นหมอลำประยุกต์ ดังนั้นจึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ลำกลอนซิ่ง เป็นการลำกลอนในแนวใหม่ซึ่งมีรูปแบบ การแสดงที่ประกอบด้วย การลำ การร้อง การพ็อน และการเดิน คำว่า "ซิ่ง" น่าจะมาจากภาษาอังกฤษว่า "เรซซิ่ง" (racing) ซึ่งแปลว่าการแข่งขัน ลำซิ่งจึงเป็นการลำที่ใช้ลีลา จังหวะ ในการลำ การเดิน ที่รวดเร็ว ใช้ทำนองลำเดิน (ลำยาว) ซึ่งเป็นทำนองทางสั้นวาด ขอนแก่น เป็นทำนองหลัก แต่ใช้สำเนียงแบบลำทางยาวลำซิ่ง เป็นทำนองทำนองในการลำที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเดิมทีเคยเกิดขึ้นในลำเพลินก่อน เนื่องจากการนำดนตรีสากล พวก กลองชุดเข้ามาบรรเลงประกอบการแสดง พร้อมทั้งใช้ทำนองลำเพลิน ลำเดิน ลำค้าย และเพลง ลูกทุ่งประกอบ ผู้แสดงประกอบด้วยหมอลำฝ่ายหญิงและฝ่ายชายอย่างละ ๑ คน เหมือนหมอลำกลอนแต่ลำซิ่งจะมีหางเครื่องเดินประกอบซึ่งมีทั้งชายและหญิง คณะละ ๒ คน การแต่งกาย ลำฝ่าย

ชายจะแต่งกายชุดสากล ส่วนหมอลำฝ่ายหญิงจะสวม กระโปรงบานเพื่อให้สะดวกในการเดิน กลอนที่ใช้ลำเหมือนกลอนลำของลำกลอน ให้ทั้งสาระทางคดีโลกและคติธรรม คนตรีที่ใช้ ประกอบ นอกจากแคนซึ่งเป็นเครื่องดนตรีหลักแล้ว ยังมีดนตรีสากล เช่น กลองชุด กลองทอม เบส กีต้า เข้ามาร่วมบรรเลงประกอบการแสดงด้วย ปัจจุบันลำซึ่งกำลังได้รับการนิยมสูงสุดของคนทุกเพศทุกวัย เพราะมีท่วงทำนองลึกลับสนุกสนานและให้สาระอันเป็นประโยชน์ ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันอีกด้วย

นอกจากนี้การเกิดขึ้นมาของกลอนลำซึ่งยังมีทั้งยอมรับและปฏิเสธจากสังคมเนื่องจากมองว่าเป็นการทำลายศิลปะหมอลำพื้นบ้าน ส่วนที่ยอมรับกันได้นั้นเนื่องจากกลอนลำซึ่งได้นั้นเนื้อหาสาระเพื่อการจรรโลงใจ ส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น การท่องเที่ยว (อาหาร การแสดงพื้นบ้าน เป็นต้น) หรือนำมาป็นสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสินค้าต่างๆ (ดังภาคผนวก 2) รวมทั้งดูนำมาประยุกต์เนื้อหาเพลงจน โคงคัง เช่น เพลงร็อกต่างๆ ในวงการเพลงลูกทุ่ง กล่าวโดยสรุป พัฒนาการของกลอนลำได้ปรับไปตามยุคสมัยเพื่อสอดคล้องกับกระแสการบริโภคหมอลำแนวใหม่ของ ผู้บริโภคขณะเดียวกันเพื่อความอยู่รอดของศิลปินเช่นกัน

วัฒนธรรมที่สื่อจากกลอนลำซึ่ง สามารถพบได้ 3 ลักษณะเด่นๆ ได้แก่

1. คนอีสานเป็นคนสนุกสนานและปรับตัวเข้ากับยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงเพราะได้ประยุกต์เนื้อหาของกลอนลำซึ่งมาให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ การท่องเที่ยว การแต่งกาย อาหาร สินค้าท้องถิ่น
2. กลุ่มอนุรักษ์หมอลำอีสานหลายกลุ่มไม่เห็นด้วยกับกลอนลำและหมอลำซึ่งเพราะส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมอันดี เนื่องจากสื่อออกไปเรื่องเพศและการแต่งกายของคณะหมอลำที่ล่อแหลม ยั่วเย้าทางเพศและนำมาสู่การตีกันของวัยรุ่น
3. กลอนลำซึ่งสะท้อนการต่อสู้ของคนอีสานในรูปแบบต่างๆ การทำมหาหากิน การปรับตัวเพื่อความอยู่รอด

ภาคผนวก 3

การละเล่นพื้นบ้าน หมอลำซิ่ง

1 ภาพรวม

ภาคผนวก 2

หมอลำทองมาก จันทะลือ (ชาย) ฉายา หมอลำอุทา เดิมมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดขอนแก่น แต่มาประกอบอาชีพเป็นหมอลำและผู้แต่งกลอนลำจนมีชื่อเสียง ได้มาตั้งรกรากอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี หมอลำทองมากได้ชื่อว่าเป็นผู้มีปฏิภาณมีไหวพริบในการลำ

หมอลำเคน ดาเหลา (ชาย) ฉายา "เคนสุด" เป็นชาวอุบลราชธานี ไปมีชื่อเสียงโด่งดังที่จังหวัดขอนแก่น ที่ได้ฉายาว่า "สุด" ก็เพราะว่าในเวลาลำจะสามารถค้นไปได้แบบสู้ไม่ถอย หมอลำเคนมีน้ำเสียงห้าว ไพเราะ และรูปร่างหน้าตาดี ทั้งยังสามารถแต่งกลอนลำได้ด้วย สื่อกาพย์ก็สวยงามเป็นที่ประทับใจ ในปี พ.ศ. 2534 จึงได้รับการยกย่องให้เป็น "ศิลปินแห่งชาติ" อีกคนหนึ่ง นับเป็นหมอลำคนที่ 2 ที่ได้รับเกียรติดังกล่าว

ปัจจุบันได้ตั้งโรงเรียนสอนการลำให้กับเยาวชนที่สนใจอยากจะเป็นศิลปินด้านหมอลำ เพื่อสืบสานวัฒนธรรมอีสานให้ยังยืนตลอดไป รวมทั้งแต่งกลอนลำให้กับหมอลำรุ่นใหม่ รวบรวมคณะหมอลำต่างๆ เข้ามาในสังกัดเพื่อช่วยเหลือการรับงานลำทั่วประเทศ ภาพนี้ได้รับความเอื้อเฟื้อจาก Veteethai.com

นางฉวีวรรณ พันธุ เกิดเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2488 ที่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่องว่าเป็น ราชนิหมอลำ ที่มีความสามารถโดดเด่น มีไหวพริบปฏิภาณด้านหมอลำที่เยี่ยมแถมยังคนหนึ่ง โดยได้รับการฝึกฝนเรื่องหมอลำจากบิดา ญาติ และหมอลำที่มีชื่อเสียงโด่งดังในอดีตหลายท่าน ซึ่งความชัดเจนเรื่องหมอลำที่ฝึกฝนมาตั้งแต่อายุน้อย ทำให้เป็นหมอลำที่มีความสามารถสูงทั้งด้านการแต่ง กลอนลำ การคิดท่วงทำนองหมอลำกลอน เขียนกลอนลำ ประดิษฐ์ทำสำและบทร้องชุดแม่อีสาน 48 ท่า ประกอบกับบุคคลที่มีน้ำเสียงไพเราะ มีพลังทำให้ได้รับการยกย่องว่าเป็นเพชรน้ำหนึ่งของแดนอีสานและได้รับการกล่าวขานด้วยความชื่นชมจากประชาชนว่าเป็นราชนิหมอลำ

นางฉวีวรรณ พันธุ จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (หมอลำ) ประจำปีพุทธศักราช 2536

รวมกลอนลำประกวด

(รอบที่ 2)

คณะ ลิ้นดา ฟ้าประทาน

ตัวแทนจังหวัดมหาสารคาม
เพื่อนำไปแสดงร่วมโครงการประกวดหมอลำชิง
ทองเที่ยวทั่วอีสานของ ททท.

ประพันธ์กลอนลำโดย
ผศ. ดร.เจริญชัย ชนไพโรจน์
สาขาวิชาดุริยางค์ศิลป์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1. เชิญเที่ยวชมแหล่งประวัติศาสตร์ทั่วอิสาน	1 - 4
2. เชิญเที่ยวชมวัดดีทั่วอิสาน	5 - 7
3. เชิญเที่ยวชมแหล่งธรรมชาติสวยงามทั่วอิสาน	8 - 9
4. เชิญเที่ยวชมงานประเพณี-อาหารดี-1 ตำบล 1ผลิตภัณฑ์ทั่วอิสาน	10 - 11
5. รายละเอียดเครื่องแต่งกายของคุณะ.	12

กลอนที่ 1

เชิญเที่ยวชมแหล่งประวัติศาสตร์ทั่วอีสาน

ประพันธ์โดย ผศ.ดร.เจริญชัย ชนไพโรจน์
ลำโดย ลินดา ฟ้าประทาน-มนตรี เพชรพระยีน

19 ก.พ. 2546

ลำโดย ลินดา ฟ้าประทาน เก๋รินล่อง...ไม่ว่าเมืองอีสานศรัทธาอยากจูงแขนเรามาเบิ่ง
อีสานกลางอีสานเทิง อีสานเหนือและใต้มีของดีไว้ให้มาชมได้อย่างสบาย..หายกังวล.คนงามเอ๋ย
เพลงไทยเดิม...เชิญไปชมโบราณสถานล้ำค่า
สร้างแต่ไคยนานมาเป็นเวลาหลายพันปี
ประวัตินั้นหนาหายากสุดลึกลับ
ต้องสืบกันโบราณคดีวิเคราะห์อีกทีให้ชัดเจน
จารึกโบราณก็แสนจะอ่านยากเย็น
อีสานพบชัดเจนว่ารูปลักษณะเด่นด้านศิลปกรรม
ปราสาทหินพิมายตั้งตระหง่าน
งามสง่าหาใดไหนปานเป็นโบราณสถานชั้นนำ
ปราสาทหน้าด่านของเมืองอีสานงามล้ำ
ทั้งไทยและเทศเขาชมประจำชื่อเสียงโด่งดังทั่วโลก
สิ่งอำนวยความสะดวกแก่การไปมา
บรรยากาศร่มเย็นตาที่จอตระตราก็ปลอดภัย
อนุสาวรีย์พระยาแลก็โดดเด่น
ประวัติศาสตร์เขียนเน้นเป็นวีรกรรมผู้นำชัย
ตั้งชัยภูมิและพาผู้คนกู้ภัย
ไปกราบไหว้แล้วสุขใจเสมือนท่านให้พรดี ๆ
ไปหนองคายไหว้อนุสาวรีย์
ชื่อปราบฮ่อแห่งนี้มี ประวัติยาวนาน
เมืองอุดรเป็นตาออนซอนเรื่องประวัติศาสตร์
แหล่งที่ไม่พลัดคือพิพิธภัณฑ์แห่งชาติบ้านเชียง
อารยธรรมและโบราณคดีที่มีชื่อเสียง
นิทรรศการบ้านเชียงเคยไปแสดงอเมริกา

คนทั่วโลกต่างก็พากันฮือฮา ตื่นใจตื่นตาเข้าศึกษาของโบราณบ้านเชียง

เมืองหนองบัวลำภูนี้ประวัติศาสตร์ก็มากมีเหลือล้นคนซ่า

ศาลเจ้าพ่อนครสวรรค์ผู้เก่งกล้าพาตั้งแต่งเมือง

ตั้งเปลี่ยงประวัติเรื่องคนดี

เมืองกาฬสินธุ์เฮากะมีผู้เก่งกาจหาญกล้า

เจ้าพ่อโสมภมิตระเป็นผู้นำพิชิตเขตที่

จนได้ตั้งอนุสาวรีย์ชื่อพระยาชัยสุนทร

ถ้าใครได้ไปกราบไหว้พนมกร

จะได้สมดังพรที่ไหว้วอนขอไป

คนตรี...

จากกาฬสินธุ์แล้วรีบเร่งเร็วไว

เมืองขอนแก่นบอกให้หนึ่งในเมืองไทยแหล่งอารยธรรม

อุทยานแห่งชาติภูเวียงเขตที่

แหล่งไดโนเสาร์มากมี รวมอยู่ที่นี้หลายเผ่าพันธุ์

และหลายชนิดซากสิ่งมีชีวิตน่าอัศจรรย์

ผู้คนเล่าลือกันสิ่งดีกล้าบรรพ์หนึ่งในโลกา

คนตรี....

ทั้งเทศและไทยก็หลังไหลเข้ามา

ชมภูประตู่ตีหมา แหล่งไดโนเสาร์หรือเต่าล้านปี

ลำเดิน...

มาทางนี้เมืองสารคามงามเด่น

คู่สันตะรัตน์เด่นอย่าเว้นให้ไปเล่นเที่ยวชม

สมคำอ้างลวดลายภูโบราณ

หรือโบราณสถานทั้งดงตามเว้า

ลำโดย มนตรี เพชรพระอิน

เพลงรำวงเดิม...พระธาตุนาดูนโบราณสถานเก่าก่อน

เป็นที่ตั้งของนคร ชื่อว่าจำปาศรี

จารึกโบราณวัตถุพระเครื่องของดี

แย่งชิงกันชิงมี มีการแข็งดีเป็นที่ฮือฮา

คนตรี...

คนหลังไหลมาเที่ยวชมของดี

พระธาตุนาดูนแห่งนี้ที่เมืองสรวง

ต่อมาทางการสร้างพระธาตุองค์ใหม่

เอาพระธาตุบรรจุไว้ ชาวพุทธกราบไหว้บูชา

ตั้งชื่อเป็นพุทธมณฑลสถานนั้นหนา

เป็นศูนย์รวมศรัทธาของปวงประชาทั่วถิ่นไทย

ดนตรี...

ใครกราบไหว้ แล้วจะสุขสมใจ

ปรารถนาสิ่งใดก็ได้เพิ่มพูน

จากนาดูนมุ่งสู่บุรีรัมย์นางรอง

สู่ปราสาทชื่อก้องเขาพนมรุ้งสูงงาม

โดดเด่นเห็นไกลสมคำเล่าลือนาม

งามจับใจน่าติดตาม ปราสาทหินงามเมืองบุรีรัมย์

ดนตรี...

ทับหลังนารายณ์บรรทมศิลางามล้ำ

ขอเชิญแนะนำบอกต่อกันปราสาทงาม

ล้ำเดิน...

งามเลอล้ำโบราณสถานปราสาทเก่า

บุรีรัมย์ยังเข้าสู่รินทร์นั้นตั้งกัน

จากพนมรุ้งนั้นปราสาทเมืองต่ำะงามหลาย

อยู่ใกล้แถวตีนภู ไปหล้าดูเต๊นท์่าน

ก็ตระการวิจิตรแท้ศิลปกรรมล้ำค่า

ชมแล้วหายเมื่อยล้ำปีติล้นอิมใจ

จากนี้ไปแวะเยี่ยมเมืองเก่าศรีขรภูมิ

ด้วยมุมมองทางศิลป์ หลดตั้งอินทราแต้ม

เพลง...

เขาพระวิหารปราสาทโบราณยิ่งใหญ่

แต่ก่อนเป็นของไทยเดี๋ยวนี้เป็นเขมรครอง

มีคุณค่านัก เป็นที่ประจักษ์หนึ่งไม่มีสอง

ขอเชิญพี่น้อง ไปเที่ยวไปชมให้ลมอุรา

ดนตรี...

มออีแดงก็สวยงามละดูตา

ผาสูงชันนำทัศนาศาทั่วโลกฮือฮาเที่ยวชม

เมืองอุบลประวัติดิศาสตร์ก็ยิ่งใหญ่

ผาแต่มนั้นจะบอกให้ แหล่งเที่ยวยิ่งใหญ่งามเหลือล้น

แม้ใครได้โยน ปลื้มเหลือล้นกับความงดงาม

ดนตรี...

จุดชมวิวก็น่าติดตาม

ชมตะวันสวยงามที่โผล่ขึ้นก่อนที่ใด

ลำเดิน...

ไปทางหน้ายังมีหลายแห่ง แหล่งท่องเที่ยวมากล้นเต็มบ้านย่านเมือง

อันนี้แมนว่าเรื่องประวัติศาสตร์ของอีสาน

ชมโบราณสถานขอพักเราแต่เพียงนี้...

กลอนที่ 2

เชิญเที่ยวชมวัดคีตวีสาน

ประพันธ์โดย ผศ.ดร.เจริญชัย ชนไพโรจน์
 ลำโดย มานพ เพชรคลองลาน-บึงอร เพชรหนองบัว

20 ก.พ. 2546

เพลงไทยเดิม...ขอเชิญเที่ยวชมวัดวาอิสาน
 นมัสการ หลวงพ่อผู้ทรงซึ่งภูมิธรรม
 บรรยากาสร่วมเย็น สดับคำสอนที่ท่านน้อมนำ
 ประเสริฐเลิศล้ำ ค้ำจรสพระธรรมชั้นคำใจ
 ที่โคราชวัดป่าสาระวันพระอาจารย์สิงห์
 ศิษย์หลวงปู่มั่นเป็นผู้สร้างไว้
 หลวงพ่อพุทธาภิไธยนั้นไซ้
 เป็นผู้สืบสานจนมั่นคง
 ที่ด่านขุนทด ไปวัดบ้านไร่
 ผู้คนหลงไหลกราบไหว้บูชาขอสิ่งประสงค์
 ปู่คุณ โขกหัวแล้วอธิษฐาน ได้คั้งใจจง
 ผู้คนต่างยกโขยงกราบไหว้ขอพรเนื่องแน่นทุกวัน
 จากโคราชแล้วไปสุรินทร์
 เยี่ยมถิ่นของหลวงปู่คุณศิษย์ของหลวงปู่มั่น
 วัดบูรพารามถิ่นครามเขตจันทร์
 ผู้คนยึดมั่นบูชา
 จากสุรินทร์เข้าถิ่นอุบล
 เป็นถิ่นมิ่งมงคลพระคีตสันพื้นด้วยความเมตตา
 ทั้งฝ่ายปริยัติและฝ่ายปฏิบัติวิปัสสนา
 สืบทอดพระศาสนา เป็นที่พึ่งพาของชาวปวงชน
 หลวงปู่เสาร์และหลวงปู่มั่น
 ค่างมุงมานะบากบั่น จนบรรลุนิพพานหลุดพ้น
 ปลุกปั้นศิษย์ภูมิธรรมเลิศล้ำ
 ประชาชนชื่นได้พึ่งพิง
 หลวงปู่ชาที่วัดป่าพง
 สืบเจตจำนงเทศนาธรรมแก่เทศและไทย

ต่างชาติศรัทธา บวชจำพรรษาว่าเรียนมากมาย
เก็บทอดขยาย สร้างวัดเครือข่ายในต่างแดน

วัดนานาชาติอำเภอวาริน

ฝรั่งจากหลายแดนดิน ศึกษาพระธรรมเนื่องแน่น.
จนรู้หลักธรรมเป็นที่แน่นเห็น
จนเป็นปึกแผ่นอยู่ร่วมกัน
ล้ำยาว....

เจริญเคื้อท่านมัสการ ให้มันถึงทั่ว ทวีอีสานธานีให้ถึงหม่องบ่อนประสงค์
เกาะเลียบช่งลงไต้โยธธา หลวงปู่พวงสร้างสำนักสอนและปฏิบัติธรรมอยู่ประจำป่าดิว
คนโกสัไกลกะสิวมาเยี่ยม ขอฝ่ายผูกแขนและมาไหว้หลวงปู่
พากันหลุหลั่งเข้าโอมเด้าบ่ถอย
ล้ำโดย บังอร เพชรหนองบัว

เพลงไทยเดิม ... เมืองสารคามพระธาตุนาดูน

ที่ช่วยเกื้อกูลชาวพุทธทุกคนร่วมใจสามัคคี
เป็นเมืองโบราณตั้งมาเนิ่นนานชื่อจำปาศรี
แต่มาบัดนี้เป็นที่ศักดิ์สิทธิ์ ผู้คนกราบกาล
ที่ร้อยเอ็ดมีมหาเจดีย์
หลวงปู่ศรีสร้าง ดั่งเทพแปลงปั้น
แลโดดเด่นเป็นเชิงชั้นบนผาน้ำย่อยลอยเด่นไกล
อยู่ไม่ไกลจากผาน้ำย่อย
วัดอยู่บนตอยสูงชันต้องปีนด้วยความตื่นใจ
ถ้าไม่อยากปีนก็มีกระเช้าไฟฟ้าขึ้นไป
ทิวทัศน์สุดไธ แลเห็นกว้างไกลรอบบริเวณ
วัดภูจ้อก้ออันนังใจ

ที่หลวงปู่หล้าสร้างไว้แลดูเด่น
ท่านมรณะภาพไป เราไม่เห็น
มีวัดไว้เป็นอนุสรณ์

ลัดเลียบป่าเขาเกาะลำเนาไพร
มุ่งหน้าต่อไปชมวัดภูทอก ของหลวงปู่จวน
ทัศนียภาพงามไปทั่วเขตคามแนวป่าอบอวน
ไร่นาป่าลวนเฝ้ายวนให้เที่ยวชม

วัดตั้งอยู่บนภู

สงบเยือกเย็นน่าดูทุกอย่างน่าดูภิรมย์

ต้องได้สะพานหลายชั้นเหมาะสม

ชวนให้ชื่นชมสุขสมใจ

มุ่งหน้าต่อไปไหว้ธาตุพนม

อุรังคราตุโคดมที่บรรจุไว้แต่ครั้งเก่าก่อน

ชาวไทยชาวลาวบูนกราบไหว้ฟุ้งพาชอพร

ให้หายทุกข์ร้อนได้สมดังพรที่เป็น

องค์พระธาตุเจดีย์

งดงามจับใจเหลือที่ เมื่อใครได้พบได้เห็น

ผนังกำแพงก็โดดเด่น ภาษิตเป็นคติสอนใจ

ล้ำยาว...

ไปทางกำจ้งหวัดหนองคายอำเภอสรีเชียงใหม่

พระเกจิอาจารย์ผู้ใหญ่ ที่เคยสืบสร้างศีลสร้อยข่าลือ

เตี้ยโขง ..เล่าลือผู้คนยำเกรง วัดหินหมากเป้งเงียบสงบร่มเย็น

ที่ปฏิบัติธรรมบำเพ็ญของหลวงปู่ พระเถระผู้ใหญ่

มรณะภาพไปเหลือแต่องค์เจดีย์

ออกจากหนองคายไปอุดร ฟังเทศขอพรหลวงตาบัวผู้ทรงศีล

ชื่อดังก้องทั่วแผ่นดิน หลวงตาบัวถือศีลสร้างผ้าป่าช่วยชาติ

อยู่วัดป่าบ้านตาดที่สงบร่มเย็น

เตี้ยพวง.. ไปเห็นแล้วควรเรียนรู้ หนองบัวลำภูไปสู่วัดดีเด่น

วัดถ้ำกลองเพลสวยงามสั่นดินคนไหลเข้านมัสการ

เตี้ยพม่า... กราบกราบไหว้ดวงวิญญาณปู่ขาว และผู้สืบสาวธรรมะคือปู่เพ็ง

ปฏิบัติธรรมน้อมนำยำเกรง ท่านหลวงปู่เพ็งผู้สืบสานต่อ

ส่วนหลวงปู่ขาวนั้นหนอ เห็นแต่เจดีย์และพิพิธภัณฑ

ชาวพุทธหลังไหลมาทุกวัน เป็นนำอัศจรรย์ในบารมี

เตี้ยพวง.... สารคามอำเภอนาคูนี้ พระธาตุนาคูแห่งนี้คุณล้ำค่า

คนหลังไหลมาสักกระกราบไหว้ ขอพรได้ขุ่สู่อัน

เสียดายเวลาจ้อจัน วัดดีสำคัญยังมีอีกหลายที่

ภาคอีสานเรามีร้อยแปดวัดพูนนำเวลาหน่อยเที่ยวบไหว

จบไว้สักก่อนถ้าฟังกลอนอื่นต่อ ภาคอีสานเฮานือของดีล้น.....

กลอนที่ 3

เจริญเที่ยวชมแหล่งธรรมชาติสวยงามทั่วอีสาน

ประพันธ์โดย ผศ.ดร.เจริญชัย ชนไพโรจน์
ลำโดย ลินดา ฟ้าประทาน-มนตรี เพชรพระยีน

21 ก.พ. 2546

ถ้าย่า.....ทั้งลำซึ่งปรับปรุงสูตรใหม่
โอเค โอ่นอ คู่แล้ว ไป ยะเบ็งไป แอวมอแคนให้เร็วไว
ให้ทันใจพี่น้องผู้คอยจ้องรับฟัง
ยกนี้ตั้งหน้าเที่ยวเมืองอีสาน
แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติสวยงาม คังอินแปลงปิ่น
จากนครราชสีมา นั้น ประคองอีสานมาเปิดบ้านชมเบิ่งๆ
อีสานเทิงและได้ มาไปตั้งเที่ยวดู
เคี้ยโจง... อุทยานแห่งชาติเขาช่อง น้ำตกเป็นสายของซัดสาดกระเซ็น
เป็นสายธารให้ความร่มเย็น ใครได้พบเห็นเพลินเพลินอุรา
เขวนรอนั้นหนาสวยงามจับใจ
เคี้ยพม่า....ผาเทิบก็สุดสวยตระการอยู่ท่ามกลางอาหารใกล้กับลำน้ำโขง
เหมือนคังเทพให้บรรจง สร้างสรรให้มาพาให้ชื่นชม
แผ่นหินซ้อนอยู่กันเป็นเชิงชั้น หลากหลายต่างกันรูปโฉม โนมพันธุ์น้ำตกหนาผาสูงชัน
ช่างสวยงามเหมือนฝันหรือสวรรค์สร้างมา
เคี้ยพวง.... สกลนครทางที่ พระคำหนักภูพานสวยงามน่าเบิ่ง
บ่อนสูงบ่อนเทิงบางคอนค้อยๆ เป็นคอยชั้นแมนลั่นญ
สวยงามนำดูตามถนนคดโค้ง เห็นแฉ้ววงงง พะวงเซ่อ..

มนตรี เพชรพระยีน...(ลำต่อ)
เคี้ยโจง...ชัยภูมิมีป่างามมากมาย อุทยานหลากหลายน้ำตกก็มากมี
อุทยานไทรทองสงบดี พันธุ์ไม้หลากสีร่มเย็นน่าชื่น
ดูจันต์วันคืนงามป่าดงพงไพร

ฟังเหยเทือกเขาจิกคโด้งสวยดีตื่นตาตื่นใจ
แม้เพียงขับรถผ่านไป คุ้มน้ำฤดูหทัยหงเสน่หืออย่างแรง
เหมือนพระอินทร์ปั้นแต่งคือทุ่งกระเจียวบาน
เมืองเลขมีภูหลวงภูเรือ งดงามเหลือเพื่อค้อยู่สูงครุการ
เยือกเย็นพารุราชันบาน สมน้ำล้ำขานว่าเมืองเมฆหมอก
ไปชมเคื้อชอบอกคอกไม้สามฤดู
ตัยพวง.....ไปดูแห่งบ่ควรวิน อุทยานมัจฉา โขงภูคหวายคนซ่า
ไปเบ็งฝูงปลา มีหลายกว่าล้านมาโฮมหันอยู่ฮ่วมกัน
เขตพากันป่าดูตราพันนั้นงามปานเสกสรรภูทุลกระหม่อม
ทั่วโลกยอมรับรู้ว่ามิดูไค้อยู่แห่งเดียว
โฮ้ย..ขอเลี้ยวลงก่อนบ่จบกลอนกะต้องอ้วย
เพราะเวลาอำนวนแต่เพียงนี้.....

กลอนที่ 4

เชิญเที่ยวชมงานประเพณี - อาหารดี - 1ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ทั่วอีสาน

ประพันธ์โดย ผศ.ดร.เจริญชัย ชนไพโรจน์
ลำโดย มานพ เพชรคลองลาน-มนตรี เพชรพระยืน

22 ก.พ. 2546

เพลงไทยเดิม....เชิญชมงานประเพณี มากมีทั่วอีสานทุกถิ่นห้อง
ประเพณีใหญ่ที่สำคัญ เรียกฮัตสืบสอง
ส่วนประเพณีรองก็มีถิ่นหลากหลายหลาย
คามบริเวณงานสินค้าถูกใจก็มีขาย
ราคาประหยัดเหลือหลาย เที่ยวสบายไม่เปลืองเงิน
ที่โคราชงานย่าโม เพลงโคราชโชว์สนุกสนานไม่เบา
ที่ปักธงชัยผ้าไหมก็งามเกินเขา
เครื่องปั้นดินเผาที่ด่านเกวียนก็มากมาย
ผลิตภัณฑ์ที่สวยงามด้วยลวดลาย
ทำส่งออกขายทั้งเมืองนอกและเมืองไทย
ชมงานช้างเมืองสุรินทร์ ชื่อดังทั่วถิ่นทั้งเทศและไทย
ชมช้างเล่นกีฬาถูกใจ และซื้อผ้าไหมที่ชื่อกองโลกา
ไปสุรินทร์แต่ก่อนกินสุรา แต่บัดนี้หันมากินข้าวมะลิอินทรี
ศรีสะเกษงานดอกถั่วควน หอมอบอวนดูเด่นไม่เป็นสอง
ประกวดคนตรีและสินค้าก็ถ่ายทอด
หนึ่งไม่มีสองนางงามชนเผ่า สวยดี
กะเทียมโทนคองน้ำผึ้งคุณภาพดี
หอมกะเทียมมากมีหัวใหญ่ดีไปเลือกดู
งานแห่เทียนที่เมืองอุบล ผู้คนส่งเทียนประกวดเลิศหรู
เทศกาลเจ้าพรรษาค่างน่าดู
ทั่วโลกรับรู้แห่กันมาเที่ยวเล่นหลาม
ถวดยถั่วถั่วเทียนวิจิตรการองงาม
สาวสวยชวนใจวาทวาม
คนสวยใจงามคือเมืองอุบล

ถ้าเพลิน...

โอ้ยน้อยนาช ผู้ไปทางท่าเมืองบุรีรัมย์งานปราสาทใหญ่
 อยู่เทิงเขาพนมรุ้งบอกไว้จัดขึ้นสุปี
 การแสดงแสงสีเสียงงานนี้ โคคดี่นงามหลาย
 พร้อมกับคำบรรยาย อคิดเขาพนมรุ้ง
 คนมุงแน่นเมืองยโสธรบุญบั้งไฟใหญ่
 เจ้งบั้งไฟม่วนแม้งคนห่มแห่โฮ
 เจ้งรวมทิม...

โอ้เฮาโอ้เฮา โอ้เฮาโอ
 เบ้งบั้งไฟเมืองยโสงามไค้
 แล้วจ้งโฮไปกินแดงโมหวาน
 เบ้งหมอนขวานฝ้างามเอานี้
 หุ้มมะลิเท็งแซบเท็งหอม
 ไปลั้งหอมผ้าไหมงามขอนแก่น
 จีรตแลนไปชนบทบโกด
 แล้วจ้งไปกินตำบักสูงไค้ย่าง
 บั้งไค้ควอย่างอำเภอสวนกวาง
 อุดรบ่หลอกลวงไหมงามนาซ่า
 อุบลซ่าว่าฝ้ากาบบั้งงาม
 สารคามฝัดแห่งงามกว่าหมู่
 มันแกวอยู่เมืองบรปือ
 กุดรังนั้นคือไหมลายสร้อยดอกหมาก
 ลาบวัวแซบอยู่บ้านท่าสองคอน
 ม่วนออนซอนนั้นแม่มนุญเบิกฟ้า
 ของตำคำอีสานมีหลาย
 ค้องบรรยายเหม็ดคิ่นฮอดเข้า
 ขอเชิญหมู่เจ้าไปเบ้งเอาเอง.....โฮ..ฮิว..โฮ...ๆๆ ..เฮ้ว

เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ

คณะ สิบตา ฟาประทาน

หมอลำชาย-หญิง

ผ้าไหมแท้และฝ้ายสอดดั้น

คณะดนตรี

ผ้าฝ้ายสอดดั้นทั้งเส้นและกางเกง

ทีมหางเครื่อง

ชุดที่ 1 ไหมแท้ล้วนๆ ชุดที่ 2 ผ้า

ฝ้ายสอดดั้นและฝ้ายลายขีด

เครื่องประดับหมอลำและหางเครื่อง

เครื่องเงินและดอกไม้ทำจากรังไหม

เครื่องแต่งกายทั้งหมดซื้อจาก อ. กุดรัง

และบ้านหนองเขื่อนข้าง อ. เมือง จ. มหาสารคาม

เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ

คณะ สิบตนา ฟ้าประทาน

ผ้าชาย-หญิง

ผ้าไหมแท้และฝ้ายสอดด้น

นตรี

ผ้าฝ้ายสอดด้นทั้งเสื้อและกางเกง

เครื่อง

ชุดที่ 1 ไหมแท้ล้วนๆ ชุดที่ 2 ผ้า

ฝ้ายสอดด้นและฝ้ายลายขีด

ประดับหมอลำและหางเครื่อง

เงินและดอกไม้ทำจากรังไหม

เครื่องแต่งกายทั้งหมดซื้อจาก อ.กุดรัง

สำนักงานขอนแก่น อ.เมือง จ. มหาสารคาม